

Paradijsvogels en Kroonduiven

Indische-Nederlanders in voormalig Nieuw-Guinea

In de jaren 1945 tot halverwege de jaren zestig werden 250 duizend Indische-Nederlanders naar Nederland gepatrieerd. Minder bekend is dat velen hun geluk zochten in voormalig Nieuw-Guinea. Toen op 27 december 1949 het bestuur over Nederlands-Indië werd overgedragen aan de Indonesische overheid was Nieuw-Guinea in de soevereiniteitsoverdracht niet meegenomen. Enkele duizenden Indische-Nederlanders besloten om dit laatste kroonjuweel als nieuw thuisland te beschouwen. Het eiland was echter nauwelijks ontgonnen en bezat amper voorzieningen. Men ging een onzekere toekomst tegemoet, maar kon, hoe dan ook, in vrijheid leven. In een wereld die hen bekend voorkwam en die betrekkelijk dicht bij hun geboortegrond lag. Zij konden niet bevroeden dat Nieuw-Guinea inzet zou worden in het almaar oplopende steekspel tussen de Nederlandse en de Indonesische overheid, gesteund door de Verenigde Naties en de VS. Nederland droeg Nieuw-Guinea op 1 oktober 1962 over aan de VN, waarna het uiteindelijk in Indonesische handen kwam. De circa 13.000 Indische-Nederlanders moesten voor de tweede keer 'hun land' verlaten. Het boek bevat persoonlijke vertellingen van betrokkenen die in combinatie met het beeldmateriaal (circa 200 foto's) een indringend beeld van deze groep geven.

Paradijsvogels en kroonduiven
Indische Nederlanders in voormalig Nieuw-Guinea
Door Tjaal Aeckerlin
KIT publishers: 160 pagina's (hardcover)
ISBN: 9789460220494
Prijs: € 24,50
Verschijnt half juli

Paatje baadt een van zijn kinderen, Sentani 1954

Bioscoopzaal, Hollandia ca. 1958

Graaf van Monte Christo

Niet ver van het Sentani-vliegveld lieten we ons oog vallen op een 'eilandje'. Precies op het punt waar de rivier, met aan zijn oevers enkele weelderige kemiribomen, zich in tweeën splitste. De betonnen vloer van een Amerikaanse bivak lag er nog, zodat we het fundament cadeau kregen. Er waren zeker vijftig Indische kolonistenfamilies op de vlakte neergestreken. De eerste opbrengsten aan kool en katjang pandjang, langgerekte peulvruchten, vonden al hun weg naar diverse toko's in Hollandia. Of ze kwamen terecht in het assortiment van de waroeng kelilings, rijdende winkeltjes, die hun waren aan de man brachten vanuit de achterbak van een jeep.

Via één van de kolonisten kwam ik samen met mijn zwager Karel in contact met de korano, de Papoea-hoofdman in het gebied, die officieel toestemming moest geven en zijn vraagprijs bepaalde voordat onze spade de grond in mocht. Een ambtenaar van het Binnenlands Bestuur legde het perceel kadastraal vast waarna we er via een erfpacht-

regeling vijfenzeventig jaar over mochten beschikken. Tot 2024 om precies te zijn.

Het bouwen van onze onderkomens zou stapsgewijs gaan plaatsvinden, beseften we. Materialen kostten een vermogen en waren niet altijd uit voorraad leverbaar. In het ongunstigste geval kwamen de zinkplaten en het hardboard pas over een maand weer met de lijnboot binnen. Karel en ik tikten een 24-persoons legertent op de kop en brachten er onze families in onder. Bij langdurige regenval verdiepten en verbreedden we de goten rond het groene canvas en bij stormwind hingen we aan de lijnen.

Twee Indische jongens hielpen ons bij het vrijmaken van de acht hectares. Allebei waren ze nog erg speels. Ze hielden schermwedstrijden met hun kapmessen en wroetten nieuwsgierig in mierennesten om het gangstelsel te onderzoeken. Op een dag was ik ze al een poosje uit het oog verloren, toen ik ze glunderend zag naderen. De stevigste met een honderdponder op zijn schouder. Een bom die een groot deel van ons perceel kon

Tempo Doeloe

Paradijsvogels en Kroonduiven

importeieren bezaten toentertijd een sterke bijmaak. Ze werden voor inscheping met een stof ingespoten waardoor ze langer houdbaar waren. Onze bestelling Australische kuikens arriveerde op Sentani in dozen met luchtgaten. Dat ik altijd rekening diende te houden met een afvalpercentage bleek toen ik de deksels opende. Niettemin luisterde ik die avond naar het gepiep van honderden gele donsballen in de net afgetimmerde hokken. Zelfs het schelle gezang van de cicaden verdween naar de achtergrond.

De beesten groeiden gestaag en voordat het eerste ei zelfs maar gelegd was, verschenen er al handelaren aan de deur. Ik kreeg van hen de bijnaam Graaf van Monte-Cristo, naar het verhaal over Dantès. De romanfiguur die na een reeks van tegenslagen een schat op het eiland Monte Cristo vond. In 1960 liet ik een advertentie plaatsen in enkele Nederlandse dagbladen. 'Te koop aangeboden te Sentani: Goed renderende kippenfarm. Woonhuis 12 bij 18 meter op acht hectare grond'. Maar wie durfde het nog aan.

Paatje Couwenberg, Sentani 1960

wegvagen. Karel wist kordaat te reageren: 'Leg dat monster rustig neer.' Ik zag de verwarring op de gezichten van de knapen. De jongste reageerde met gekrenkte trots: 'Maar waarom dan oom. Het is toch mooi spul voor een afrastering?'

Enige tijd later meldde zich een ploeg mariniers. De granaat ging terug naar de dumpplaats verderop en zou net als zijn soortgenoten geruimd worden. Het werk zou tijdelijk wat geluidsoverlast veroorzaken. 'Doe vooral voorzichtig jongens', riep mijn vrouw. Even later schudde de aarde onder onze voeten en blies de luchtdruk onze drinkmokken van de eettafel. Het viertal kwam op een drafje teruggerend. Een van hen had een gloeiend hete scherf in zijn wang gekregen.

De grond bij Sentani leende zich maar moeizaam voor de tuinbouw; te weinig voedingsstoffen. Daarbij kon een plaag van keverlarven die zich op het bladgroen stortten of een schimmelsoort een oogst flinke schade toebrengen.

In de bioscoop van mijn vriend Tonne vergaten we even onze dagelijkse beslom-

meringen. Het komische duo Abbott en Costello raakte op het witte doek, in de rol van legionairs of vrachtvervoerders, in doldwaze verwickelingen verzeild. We bescheurden ons op momenten dat we parallellen met onze eigen levens zagen.

Om niet tot de groep afvallers om ons heen te behoren moest het roer om. Na rijp familiebesluit besloten we te gaan investeren in pluimvee. De in Hollandia weinig populaire

Paatjes gezin op de kippenfarm, Sentani 1960